

долгое время, влияет на способность в нужное время воспроизвести необходимый объем информации.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЕ ССЫЛКИ

1. Кашлев С. С. Интерактивные методы обучения / С. С. Кашлев. – Минск : ТетраСистемс, 2011. – 222 с.
2. Миролубов, А. А. Общая методика преподавания иностранных языков : учебное пособие / А. А. Миролубов. – М. : Просвещение, 2008 – 310 с.
3. Пассов, Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 1991. – 223 с.

ПОЛЬСКАМОЎНАЯ ЛРЫКА ЯНКІ ЛУЧЫНЫ ЯК СРОДАК НАВУЧАННЮ ПОЛЬСКОЙ МОВЫ

В. В. Круглова

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
Ленінградская, 20, 220030, г. Мінск, Беларусь, kruglova_olga92@mail.ru*

У артыкуле прапануюцца спосабы працы з літаратурным тэкстам на занятках па польскай мове на прыкладзе творчасці Янкi Лучыны. Адзначаецца, што выкарыстанне мастацкага тэксту на занятках па польскай мове мае лінгвістычную і выхаваўчую задачы. Прыводзяцца прыклады працы з мастацкім тэкстам. Сцвярджаецца магчымасць прымянення прапанаванага метаду на творах іншых пісьменнікаў.

Ключавыя словы: прыродная з’ява; расліна; жывёла; абстрактныя і канкрэтныя назоўнікі; зваротак; загадны лад, прафесія, колер.

POLISH-LANGUAGE LYRIC OF JANKA LUCHINA AS A MEANS OF TEACHING THE POLISH LANGUAGE

O. V. Kruglova

*Belarusian State University,
Leningradskaya, 20, 220030, Minsk, Belarus, kruglova_olga92@mail.ru*

The article offers ways to work with a literary text in Polish language classes on the example of works by Yanka Luchina. It is noted that the use of artistic text in Polish language classes has a linguistic and educational task. Examples of working with an artistic text are given. The possibility of the use of this method in application to the works of other writers is claimed.

Key words: natural phenomenon; plant; animal; abstract and concrete nouns; circulation; commanding manner, profession, color.

Творчасць Янкі Лучыны належыць польскай і беларускай літаратурам. На польскай мове напісана большасць твораў пісьменніка. Польскамоўная лірыка паэта можа быць адным са сродкаў навучання польскай мове.

Выкарыстанне мастацкага тэксту на занятках па замежнай мове, як у філалагічных вуну, так і нефілалагічных, вызначаецца наступнымі задачамі:

1) лінгвістычнай (студэнтам неабходна знаёмства з мастацкім творам як узорам выкарыстання вывучаемай мовы);

2) выхаваўчай (мастацкая літаратура змяшчае ў сабе прыклад духоўных і культурных каштоўнасцей, служыць маральнаму станаўленню асобы);

3) развіваючай (у мастацкім творы заключаны гістарычныя факты, рэаліі жыцця пэўнай эпохі), што яскрава праяўляецца ў лірыцы Янкі Лучыны: прыгонніцтва, прымусовае перасяленне сялян у Сібір і г. д.

Змест твора павінен быць інфарматыўным, цікавым і значным для студэнтаў. Выкарыстанне мастацкага тэкста павінна быць скіраванна на развіццё ўмення пошуку вызначаных слоў ці граматычных катэгорый і іх аналізу, навыкаў узнаўлення выказаў паводле граматычных структур, які сустрэліся ў творы.

На прыкладзе лірыкі Янкі Лучыны прывядзем спосабы працы з мастацкім творам на занятках па польскай мове.

1. Выпісаць назвы прыродных з'яў, раслін, жывёл; падзяліць іх на абстрактныя і канкрэтныя; вызначыць іх род, лік, склон з прыродаапісальных вершаў «Dwie zorze» (jaworów, brzoźki, zbożem, pola, kwiatami, góra, wodzie, zorza, drzewa, rosa, niebiosy, łąka, gaj, odnoga, skowronka, zorzy, łąki, kobierce, wody, ziemi, niebo, polem) [1, s. 74–75], «Na przewozie» (słonko, płomień, fale, woda, kobierce, piasku, brzegu, obłoki, toni, fala, skowronki, chróściel, łąki, czajka, błotem, jaskółka, zuzula, gaika, brzegach, wydmy, piaski, łąki, odnogą, błonia, łąny, brzoźki, kobierzec, trawa, łące, lasy, sosny, jedliny, grusze, rzeki, gleby, lasu, paszy) [1, s. 76–78], «Pyszny widok» (górz, skałach, skał, śniegów, śnieg, wód, kaskada, wały, lazury, promieni, powietrze, wierzchołki, widnokrepa, step, morze, szczyty, słoma, lesie, wiatr, sosny, smoły, drzewa, konarów, ptaszę) [1, s. 82–83], «Ja umierać nie chcę...» (brzoźkę, speką, brzezina, jelen, wrzosy, borem, psów) [1, s. 84–85], «Na cmentarzu» (niebo, kwiaty, rosa, drzewa, rój, gniazdka, kwiat, głąz) [1, s. 86–87], «Na jubileusz Orzeszkowej» (kłosy, kwiaty) [1, s. 95], «Z dziejów życia i peśni» (kasztanów, liście, głąz, kwiat, kamień, brzegów, wierze, liść, łodydze, wietrzyk, niebie, sosny) [1, s.96–102], «Co lubie?» (konia, stepie, wiatr, błonie, krzaków, czajka, górz, krzak, ptak, las, gąszcz, zarośla, kłoda, dzieciół, sójka, jodłę, ptaszę, powietrze, smoły) [1,

s. 105–106], «Plus quam perfectum» (lnem, żytem, pola) [1, s. 107–111], «Piosnka oracza» (woliki, niwę, ziemi, ogrodzie, jaskółeczka, gaju, rzeczulka, zuzula, pliszka, muszki, skowronek, wrony, ziemia, ziarna, zboże, wietrzyk, chmura, runie, kłos, wiatrem, kłosie, ziarnko) [1, s. 112–113], «Przedwiośnie» (paszę, słońce, nieba, ziemię, pola, łąki, drzewa, skowronek, ruczaje, śniegiem, ziemia, gaje, wierzbina, gałązki, lasy, łąny, wiatr, zawieje, mrozem, niebo, wicher) [1, s. 144–115], «Na powodzian» (chmur, fale, rzeki) [1, s. 116–118], «O zmroku» (rybka, łąki, szuwały, las, krzak, olszyna, pól, nieba, wietrzyk, fali, błyskawica, rybka, ptakiem) [1, s. 119–120], «Obrazek» (wód, stawie, mgła, trawa, chmurki, rybka, psów, bagniska, żab, kaczor, trawie, żorawie, błocie, polu, łąnie, pszenicy, przepiórki, kurki, łożach, derkacze, czajka, bocian, rosą, łożami, dębem, tumany, pomroka, rokiecie, tumanu, wodą, żwir, wierzby) [1, s. 121–126], «Jesień» (wiatr, niwy, chmur, niebie, obłok, liście, gruszy, brzoźka, listkami, fali, pola, ścierniska, wrony, chmury, ptastwa, tumany, ruń, pola, łąny, las, żyto, deszczyk) [1, s. 132–133], «Do poety» (kwiatek, łące, pola, zboże, pagorków, las, gaik, pasieki, jeziora, rzeki) [1, s. 134–135], «Ruń» (żytem, dolinie, zboże, wiatr, fali, ziemi, gleby, kłosy, trawki, chmurka, słoneczko, kłos, wietrzyk, pyłki, kwiatki, kwiatków, ziarnek) [1, s. 138–139], «Pożegnanie» (pola, łąki, knieje, wiatr, sośnina, jodle, wzgórek, róże, chmurze, wiatru, lesie, polem, sokołem) [1, s. 142], «Wiosna» (podmuchem, burze) [1, s. 148], «Upał przed burzą» (skwały, wiatr, zieleni, drzew, ptaszat, rybki, bąk, lesie, kania, łąką, rój, motyli, przszół, kwiat, ziemi, czmur, rzeki, słońca, wiatru, lasem, grzmot) [1, s. 149–150], «Mróz» (podmuchem, ziemia, puchem, wichura, ptaszka, gałązki) [1, s. 151], «Maj» (lesie, gęstwiny, wiatr, pól, gaj) [2], «Winiary» (konary, grabiny, ogród, zieleni, wody, wodą, brzegi, widnokregu, mgły, wierzchółki, szczyty) [3], «Wisła» (brzegi, nurty, dnie, czajek, jaskółeczka, wietrzyk, brzegu) [3], «Jesień» (niwy, grunt, wiatr, brzożki, ścierniska, woły, siewek, lasem, praki, lesie, ogary, zający) [2], «I szumią i z wiatrem falują jak morze» (wiatrem, morze, zagony, pszenicy, kamień, zboże, łąny, niwy, życie, kłosów, fala) [2], «Nie dla wszystkich uroczysta» (burzy, nieba) [4].

2. Знайсці словы ў клічным склоне (звароткі); паставіць іх у форму назойнага склону; вызначыць іх род у вершах «Lirnik wioskowy» (liro, piosnko, lirniku) [1, s. 71–74], «Na cmentarzu» (przytułku, dzieci, piosenko, pieśni, przechodniu) [1, s. 86–787], «Na przewozie» (przewoźniku, Niemnie) [1, s. 76–78], «Gdzieś ty moja piosenko?» (pieśni) [1, s. 88–89], «Na jubileusz Orzeszkowej» (Mistrzynie) [1, s. 95], «Z dziejów życia i peśni» (ziemio, pagorku, łąko, falo, zorzo, krzyżu, kmiotku, bracie) [1, s. 96–102], «Co lubie?» (koniu) [1, s. 105–106], «Plus quam perfectum» (panoczku) [1, s. 107–111], «Piosnka oracza» (woliki, parko) [1, s. 107–111], «Na powodzian» (kmiotku) [1, s. 116–117], «Jesień» (Boże, ziemio, trawko)

[1, s. 132–133], «Czarne myśli» (piosnko, pieśnia, ziemio, matko) [1, s. 145–147], «Towarzyszu i Bracie!» (Towarzyszu, Bracie) [3], «Mój Panie Aleksandrze!» (Panie Aleksandrze) [5], «Winiary» (ziemio)» [3], «Wisła» (głosie) [3].

3. Вылучыць дзеясловы ў загадным ладзе; паставіць іх у форму інфінітыва ў вершах «Lirnik wioskowy» (zbudź się, uderz, zagrmij, ukaż, idź, daj, skonaj, graj) [1, s. 71–74], «Na przewozie» (stój, niecha pochwyce) [1, s. 76–78], «Na cmentarzu» (witaj, żegnaj, pomnij, złóż, przyjdźcie, przynieście) [1, s. 86–787], «Z dziejów życia i pieśni» (niechaj poruszy, niechaj roztlim, niechaj zapłaczem, niech ginie, niech zasną, nie porwacaj, bądź, rozdymaj, wyrośnij, niech piję) [1, s. 96–102], «Co lubie?» (leć, nieś, niech przyniosą) [1, s. 105–106], «Plus quam perfectum» (niech trzaśnie, daj, niechaj radzi, niech nie durzy) [1, s. 107–111], «Piosnka oracza» (niechaj kraje, niechaj składa, orzmy) [1, s. 107–111], «Na powodzian» (dajcie, niech stanie) [1, s. 116–117], «Jesień» (niech rośnie, niech rosi, rośnij, niechaj cieszą się, niech się opłaca) [1, s. 132–133], «Do poety» (budź, niech zanuć, niech wzlata, uśmierzaj, niech kołata, rzuć, rozdmuchaj niech zadrgają, niech ciskają, pokochaj, poszukaj, nieś) [1, s. 134–135], «Kołysanka» (złóż, schyl, śpij, niech strzeże, niech ochrania, niech wieńczy, niech nawiewa) [1, s. 138–139], «Głos tłumu» (zamilknij, złóż, wskaż, wejdź, pisz, nie szukaj) [1, s. 143–144], «Czarne myśli» (odpuść) [1, s. 145–147], «Serenada» (wyjrzyj, odpędź, spójrz, zejdź) [6], «Towarzyszu i Bracie!» (wybacz, walczmy, idźmy) [3], «Mój Panie Aleksandrze» (zdecydujcie, stoczcie) [5], «I szumią i z wiatrem falują jak morze» (niecz skryje) [2], «Wisła» (leć) [2].

4. Вызначыць назвы прафесій, пры магчымасці ўтварыць ад іх назоўнік жаночага роду, падаць дзеясловы, якія характарызуюць дзеянні, выконваемыя прадстаўніком кожнай з прафесій у вершах «Nie dla wszystkich uroczysta» (żołnierz, strażak, maszynista, palacz) [4], «Lirnik wioskowy» (lirnik, śpiewacy) [1, s. 71–74], «Na przewozie» (przewoźnik) [1, s. 76–78], «Kurs literatury powszechnej końca XIX wieku» (ksiądz) [1, s. 93–94], «Plus quam perfectum» (lekarze, lekarka, sługa) [1, s. 107–111], «Obrazek» (młynarz, pastuch) [1, s. 121–126], «Jesień» (oracz) [1, s. 132–133], «Do poety» (poeta) [1, s. 134–135], «Głos tłumu» (lirnik) [1, s. 143–144], «Wisła» (rybak, pograniczna straż) [2], «Piosnka oracza» (oracz) [1, 107–111].

5. Адзначыць прыметнікі са значэннем колеру; падабраць да іх назоўнікі, якія абазначаюць прадметы, што маюць той жа колер у вершах «Lirnik wioskowy» (czarna, jaskrawsze) [1, s. 71–74], «Dwie zorze» (jasnej, błękitne, jaśniejsza) [1, s. 74–75], «Na przewozie» (jasnej, błękitny, zielona, błękitne, czarny, bladej) [1, s. 76–78], «Pyszny widok» (przezroczyste, czarnych, łązurowych, najjaskrawsze) [1, s. 82–83], Ja

umierać nie chcę...» (jasnym) [1, s. 84–85], «Z dziejów życia i peśni» (czarnej, jaskrawe) [1, s. 96–102], «Piosnka oracza» (siwe, czarne, czarna) [1, s. 112–113], «Na powodzian» (płową) [1, s. 116–118], «O zmroku» (zielony, srebrna) [1, s. 119–120], «Obrazek» (złote, złotą, czerwonawy, srebrną, czarną) [1, s. 121–126], «Do poety» (złote) [1, s. 134–135], «Ruń» (przezroczym, zelonemi) [1, s. 138–139], «Kołysanka» (płową, ciemna, złotej) [1, s. 138–139], «Czarne myśli» (światłana, czarne) [1, s. 145–147], «Upał przed burzą» (niebeski) [1, s. 149–150], «Maj» (jasnych) [2], «Winiary» (siny, płowa, szmaragdowe, przezrocze, siwych) [3], «Wisła» (szmaragdowe, płowe) [2].

Прыведзеныя моўныя катэгорыі найчасцей сустракаюцца ў лірыцы Янкі Лучыны, таму ім можна надаць больш увагі. Акрамя гэтага прапануем наступныя заданні: пошук канкрэтнай часткі мовы ў пэўнай граматычнай катэгорыі; пошук слоў пэўнай лексічнай групы; складанне сказаў з канкрэтнымі словамі; замена часу дзеяслова; падбор абстрактных назоўнікаў, якія характарызуюць душэўны стан і пачуцці лірычнага героя; пытанні лірычнаму герою і г. д.

Прыведзеныя прыклады працы з мастацкім тэкстам служаць удасканаленню моўных кампетэнцый, развіццю творчых здольнасцей студэнтаў, уяўленню вывучаемай мовы як сродка камунікацыі. Творчасць Янкі Лучына можа паслужыць адным са сродкаў навучання польскай мове. Прапанаваны метады можна быць выкарыстаны на прыкладзе творчасці іншых пісьменнікаў.

БІБЛІАГРАФІЧНЫЯ СПАСЫЛКІ

1. *Niesłuchowski, J. Poezje / J. Niesłuchowski.* – Warszawa : Gebethner i Wolff, 1898. – [8], 155, [4] s.
2. *Korespondencja do Aleksandra Walickiego.* – Rękopis 2981. – Zakład Rękopisów. – Biblioteka Narodowa (Warszawa).
3. *Korespondencja do Zenona Przesmyckiego.* – Rękopis 2856. – Zakład Rękopisów. – Biblioteka Narodowa (Warszawa).
4. *Akwarelki myśliwskie.* – Rękopis 5370. – Zakład Rękopisów. – Biblioteka Narodowa (Warszawa).
5. *Korespondencja do Aleksandra Walickiego.* – Rękopis 2975. – Zakład Rękopisów. – Biblioteka Narodowa (Warszawa).
6. *Niesłuchowski, J. Serenada / J. Niesłuchowski // Kalendarz powszechny na rok 1889.* – Warszawa, 1888. – S. 46–47.